

LA LLUITA CONTRA EL CANVI CLIMÀTIC I LA CIMERA DE COPENHAGEN

Darrera oportunitat

WANGARI MAATHAI / Premi Nobel de la Pau 2004, fundadora del Green Belt Movement

AVUI, 4 de desembre del 2009*

Resulta evident que el canvi climàtic planteja severs riscos ambientals, econòmics i socials. Però també presenta un altre desafiament: el del lideratge, d'una manera com no s'ha vist mai abans al món. ¿Podran els caps de govern fer-hi front quan es reuneixin a Copenhaguen d'aquí uns dies per arribar a nou acord internacional sobre el problema climàtic? En aquest sentit, l'atorgament del premi Nobel de la pau al president dels Estats Units, Barack Obama, ofereix esperança i representa un estímul.

DES QUE VA ASSUMIR LA PRESIDÈNCIA, Obama ha demostrat una bona disposició per utilitzar l'enorme poder que els Estats Units encara tenen per forjar un món més pacífic. Ha emfatitzat la importància de la inclusió, del compromís diplomàtic i del respecte mutu. També ha ofert la visió que tot és possible quan hom està decidit a superar els obstacles. Tots aquests principis són essencials per resoldre el desafiament climàtic. Les realitats del canvi climàtic plantejaran exigències sense precedents a tots els països, tant a causa dels milions de refugiats econòmics i ambientals que arribaran a les costes de les nacions riques, com del deteriorament dels boscos i dels sistemes agrícoles, i de l'amenaça de fams massives entre els pobres.

SABEM QUE EL CANVI CLIMÀTIC NO AFECTARÀ a tothom de la mateixa manera. Aquells que són més pobres, els més vells, els més joves, les

dones, els que viuen a la costa, en regions àrides, o aquells que depenen directament de la terra per a la seva subsistència seran els que més sentiran els seus efectes. Proves dels greus efectes del canvi climàtic ens arriben diàriament, especialment en regions que ja de per si són especialment vulnerables o estan poc preparades. En el meu propi país, Kènia, una prolongada sequera ha provocat que uns 10 milions de persones -quasi un terç de la població- necessitin ajuda alimentària. Les collites s'estan perdent i el bestiar, sense aigua ni farratge, s'està morint. La fauna -la columna vertebral de la indústria turística de Kènia- està també morint a causa del descens del cabdal dels rius mentre la manca d'aigua afecta els camps. La fam i la set estan augmentant la mortalitat entre nens i gent gran. A Guatemala, les pluges insuficients i l'empobriment del sòl han devastat les collites de blat i fesols. Milers de persones pateixen ara una emergència alimentària. En un altre extrem del món, a l'Índia i Bangla Desh, així com a l'Àfrica Occidental, especialment al Níger, les pluges excessives han originat inundacions calamitoses que han causat milers de morts.

EN EL FONS, EL PROBLEMA CLIMÀTIC és un repte de lideratge, que reclama dirigents honestos i amb principis, visionaris i pràctics, que transmetin la urgència de les tasques a emprendre i preparar als seus pobles per afrontar les dures alternatives i inevitables sacrificis que implica posar fre a l'escalfament global. Aquests dirigents han de dur a la pràctica polítiques efectives en benefici de les generacions actuals i les futures, no mesures que són rutinàries o que ens condueixin només cap a avantatges polítics a curt termini.

AQUEST LIDERATGE HAURIA DE DEMANAR a la població mundial la mateixa lleialtat, transparència, equitat i justícia que s'ha d'exigir a si

mateix. Però els països industrialitzats i els països en vies de desenvolupament tenen responsabilitats divergents en les causes i possibles solucions a la crisi climàtica. Àfrica, per exemple, ha contribuït només amb un 5% a l'emissió de gasos d'efecte hivernacle que estan contribuint a l'escalfament del planeta. Per tant, les nacions industrialitzades tenen l'obligació de no només reduir notablement les seves emissions de gasos d'efecte hivernacle, si no també de prendre compromisos concrets per assistir les nacions més pobres per tal que puguin adaptar-se als impactes climàtics i emprendre polítiques de desenvolupament que no siguin nocives per al planeta. Aquest és el camí cap a la justícia climàtica.

TAMBÉ EL LIDERATGE DELS PAÏSOS en vies de desenvolupament ha d'afrontar el desafiament: molts d'aquests han passat per dècades de mala gestió o negligència vers el medi ambient i les actuals polítiques governamentals segueixen sent àmpliament inadequades. Alguns governs, incloent-hi el meu, han tolerat o fins i tot facilitat el saqueig dels boscos, la degradació del sòl, així com insostenibles pràctiques agrícoles. Tot això ha incrementat la probabilitat que les pluges estacionals no siguin normals, que la capa fèrtil del sòl s'erosioni i que es desertitzi la terra. Aquestes condicions comporten el creixement de la pobresa i incentivaran les lluites desesperades i mortals pels escassos recursos que restin.

EN UN MÓN AIXÍ, LA PAU ÉS ESQUIVA i els recursos que s'haurien d'utilitzar per protegir l'ambient es destinen a fer front als conflictes i a la inseguretats general. Hi ha molt en joc per seguir tolerant maniobres dilatòries o polítiques arriscades i poc previsoras. Ja n'hi ha prou. Si

fracassem ara les futures cimeres s'hauran de concentrar en els costos en vides humanes.

EL PREMI NOBEL DE LA PAU D'ÓNA A OBAMA una oportunitat més gran per continuar encoratjant el món a curar velles i noves ferides i a aprendre a coexistir en pau. Quan accepti el premi dijous que ve, la Conferència Mundial sobre el Clima a Copenhaguen estarà en marxa. Aquesta és la gran ocasió perquè els líders mundials demostrin que entenen la naturalesa singular del desafiament del canvi climàtic i que estan preparats per encarar-lo. És l'hora de ser decisius. El canvi climàtic exigeix ni més ni menys que això.

*En col·laboració amb Fundació Cultura de Pau i Inter Press Service en el marc del 10è aniversari de la Declaració i Pla d'Acció per una Cultura de Pau 1999-2009